

recensies

Bubbel van paniek

ROMAN Jo Baker weet humor te combineren met spanning en diepzinnigheid in *Het lichaam zwijgt*, een roman over geweld tegen vrouwen.

JO BAKER
Het lichaam zwijgt
 Vertaald door
 Annelies de Hertoghe
 en Els de Roon
 Hertoghe, Borgerhoff
 & Lamberigts,
 318 blz., 24,99 €.
 Oorspronkelijke
 titel: 'The body lies'.
 ★★★★★

Een zwangere vrouw loopt na het werk in de schemering naar huis. Haar handen zitten in haar zakken en rusten op haar bolle buik. Plots wordt ze aangevallen door een man die haar met zijn vuist in het gezicht slaat. Door de aanvaller te bijten ontsnapt de docent creatief schrijven aan een verkrachting, maar de gevolgen van het gewelddadige incident sijpelen door in haar hele leven.

Drie jaar na de aanval trekt ze met haar kind naar Noord-Engeland om er lessen creatief schrijven te geven aan een universiteit, waar ze te maken krijgt met subtielere vormen van mannelijke geweldpleging. Er is een vakgroepvoorzitter die haar intimideert door telkens weer zijn hand op haar arm te leggen, en een student die een roman schrijft waarin de grenzen tussen feit en fictie wel erg dun worden. Ze herkent uiteindelijk zichzelf in het hoofdpersonage en kampt met 'de angst om helemaal niets te zeggen te hebben' over wie ze zelf is. Haar man houdt zijn baan in Londen aan en komt af en toe op bezoek tijdens de weekends. Opgesloten in een bubbel van paniek slaagt de vrouw er niet meer in haar partner dichtbij te laten komen.

SPOOK

De Britse schrijfster Jo Baker is bij ons bekend van *Landgoed Longbourn*, een bewerking van Jane Austens *Pride and prejudice* vanuit het oogpunt van het personeel van de familie Bennet. Een eerdere roman, *The telling*, speelde zich ook af op Noord-Engelse grond, Bakers favoriete terrein – de schrijfster groeide op in een dorpje in Lancashire. *The telling* is

een spookverhaal over een vrouw die belaagd wordt door de geest van een eerdere bewoner van haar huis. In *Het lichaam zwijgt* wordt de verteller dan weer behekt door haar eigen verleden.

GRENZEN

Baker liet in *The telling* al zien hoe goed ze is in het combineren van genres. *Het lichaam zwijgt*, haar beste boek tot dusver, is wat dat betreft een meesterstuk. Het is een geëngageerde psychologische roman over geweld te-

Jo Baker wordt al te gemakkelijk weggezet als een schrijfster van lichtere romans

gen vrouwen, een geestige campusroman én een thriller. Humor en spanning vormen dikwijls een moeizaam huwelijk, maar bij Baker werkt de mix wonderwel. De fragmenten over het lesgeven en haar studenten zijn bijzonder grappig. Van het zelfverkleerde genie dat zich onsterfelijk waant door een roman zonder leestekens te schrijven tot de Amerikaanse die werkt aan een young adult-roman over weerwolven: ze zijn herkenbaar.

De problemen beginnen pas goed wanneer bovengenoemd genie zich stoort aan een tekst van een medestudent. Het gaat om een

thriller waarin het lijk van een dode vrouw in detail wordt beschreven. Het genie had vooraf graag een leeswaarschuwing gekregen. Voor de docent is zo'n disclaimer geen must, al stelt ze zich vragen bij de manier waarop vrouwen worden opgevoerd in fictie. Ze worstelt met de vraag 'of er wel een manier was om "vrouw" te schrijven zonder ook "lichaam" te schrijven'. Als jonge, ietwat onzekere docent heeft ze moeite met het bewaken van grenzen en weet ze niet altijd hoe ze moet omgaan met vragen van studenten over politieke correctheid.

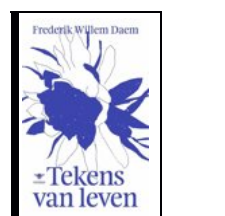
Baker schrijft haar roman in sobere zinnen waarin af en toe een indringend beeld oplicht. Ze weet de Noord-Engelse sfeer precies te vatten: het gesis van een koptelefoon in een nagenoeg lege bus, bijvoorbeeld, of de regen rond het licht van een straatlantaarn 'als de pluizenbollen van een paardenbloem'.

In ouder werk liet Baker al zien dat ze trefend kan schrijven over intimiteit of over het gebrek daaraan, over moederschap en over landschappen. In *Het lichaam zwijgt* zet ze Noord-Engeland in om een thrillersfeer te creëren. Op het einde gaat de schrijfster voluit voor de suspense – verrassend is dat mischien niet, maar het past wel bij dit verhaal over het verschil tussen fictie en non-fictie, waarheid en leugen.

Jo Baker wordt al te gemakkelijk weggezet als een schrijfster van lichtere romans. Met haar nieuwste laat ze zien dat ze ideeënrijkdom weet te rijmen met spanning en humor, en dat is heel wat indrukwekkender dan een roman zonder leestekens.

Kathy Mathys

Een langdradige Bukowski

FREDERIK WILLEM DAEM
Tekens van leven
 De Bezige Bij,
 332 blz., 23,99 € (e-
 boek 12,99 €)
 ★★☆☆☆

ROMAN In zijn debuutroman weet Frederik Willem Daem niet welk verhaal hij wil vertellen.

'Ge weet zagezegd niet wat dat ge hebt totdat ge het moet missen, maar intussen schuift ge de schuld wel op een ander en ligt ge wat te wentelen in zelfmedelijden. Bla. Bla. Bla', zegt kroegdame Trisj tegen haar vaste klant Andreas in de roman *Tekens van leven* van Willem Frederik Daem. Trisj slaat de spijker op de kop.

Daem vertelt over het mislukken van de liefde tussen Andreas en Hertje en schuwt daarbij geen cliché. De eerste ontmoeting van Andreas en Hertje is er een uit het scenario voor een romcom: met een dekontje en een fles drank op een dak uitkijkend over de stad.

Als de relatie niet meer zo lekker loopt, zoekt Andreas zijn heil bij de webcam waar Mexicaanse vrouwen voor geld van alles tussen hun benen laten verdwijnen. Dan gaat hij vreemd met een collega op een buitenlands bedrijfsuitje. Als Hertje besluit om zijn getwijfel serieus te nemen, zijn de rapen gaar. Andreas stort zich in het kroegleven van café De Kauw, waar het goed poolen is: 'We zingen en we zuipen ne godganse dag, want wij zijn van De Kauw.' Daem introduceert kroegmaten als Spinne en Visse, stuk voor stuk ruwe bolsters blanke pitten. De langdradigheid van de kroegpraat doet slechts verlangen naar de meester van het zuipgenre Charles Bukowski.

Andreas werkt in de reclame, en ook daarvan maakt Daem uitgesponnen scènes in aparte hoofdstukjes die nergens heen gaan. Zo heeft hij heelder pagina's nodig om een advertentie voor cybersecurity te beschrijven en vertelt hij uitgebreid de filemeldingen op de

radio, een infotainment over tomaten in blik of een aflevering van *The Simpsons* na. Het meest smakeloos zijn de passages over de Tsjetsjeense vrouwen Amanta en Satsita en de uren voorafgaand aan hun zelfmoordaanslag. Wie ze zijn en waarom ze een vliegtuig opblazen blijft vaag, want de explosie die Amanta en Satsita veroorzaken blijkt slechts vergelijkingsmateriaal voor Andreas en Hertjes eerste zoen: '2500 kilometer westelijker voltrok zich die nacht een soortgelijk scenario. Op het platte dak van een appartementsgebouw werd vreselijk hard gesleurd: tongen wrongen onder en boven elkaar, worstelden met kiezen en tandvlees, likten vullingen en verhemelte'.

'Ik weet het gewoon allemaal niet meer', zegt Andreas ergens 'bedrukt'. Frederik Willem Daem had beter gewacht met schrijven tot hij wist welk verhaal Andreas wilde vertellen.

Maria Vlaar